Práva individuální a osnova zákona o právu autorském.

Přednesl v »Právnické Jednotě« prof. Dr. KAREL HERMANN-OTAVSKÝ.

O uznání práv t. zv. individuálních, čili, jak se také zhusta zovou, osobnostních, svedeny ve právní vědě tuhé boje, které arci podle nynějšího stavu doktriny pokládati možno téměř již za skončeny, a to vítězně pro zastance této kategorie práv. Ovšem přes zásadní uznání práv těch není vesměs jednotnosti v názorech, ani o podstatě práv těch, ani o jejich rozsahu, tím méně pak o jednotlivostech, zejména pokud jde o otázky jejich převodu nebo aspoň přechodu (zejména dědického), co do mezí jejich výkonu, důsledků jejich porušení, podmínek exekuce atd.

Že starší historická škola se stavěla dosti příkře proti uznání těchto práv, lze vysvětliti reakcí vůči výstřelkům směru rationalistického, spekulativního, jenž pod vlivem a z východiska školy t. zv. přirozeného práva docházel k uznání rozsáhlého okruhu práv plynoucích, jak se za to mělo, přímo z existence osobnosti lidské, při čemž v roucho speciálních subjektivních práv odívány zejména i pouhé právní možnosti čili fakulty (»jura merae facultatis«), jakož i sama právní způsobilost a svéprávnost.

Na tomto odpíravém stanovisku vůči právům osobnostním čili individuálním v našem smyslu stáli i ti, kdož uznávali nedostatečnost běžného, tradicionelního rozdělení soukromých práv ve práva věcná, obligační, rodinná a dědická, a kdož byli rozvojem zejména ochrany v oboru duševní práce, jakož i v oboru soutěže v životě obchodním přivedeni k uznání nové kategorie práv »na statcích nehmotných«, nebo-li, jak se nepřesně říkalo a posud ještě říká, »práv nehmotných«, či také někdy »práv individuál-

nich.« I pokud názvu posléz uvedeného užíváno, nebyla tím míněna práva osobnostní čili individuální ve výše naznačeném smyslu moderní doktriny, nýbrž práva záležející ve právním panství nad jistým objektem, arci rázu nehmotného, jakým jest na př. dílo duševní (literární, umělecké), dále vynález, avšak také i firma, jméno, označení závodu a j. To jest stanovisko, které zaujímá na př. Randa, jenž, ač byl nejstarším našim representantem historické školy, neuzavíral se nikterak pokrokům moderní doktriny; praví ve svém článku, kterým zahájil fakultní časopis »Sborník věd právních a státních«, výslovně na str. 3 prvního ročníku časopisu toho: »Od osobních práv rozlišují se řečená práva, že neposkytují právní moci ani nad cizí ani nad vlastní osobou. — Chtějí-li mnozí . . . . . oprávnění toho druhu pokládati za zvláštní osobní práva či za výrony práva osobnosti, překáží náhledu tomu již úvaha, že pak všechny projevy volnosti osobní (t. zv. jura merae fakultatis) musily by se považovati za zvláštní, nesčíslná práva osobní. Ochrana t. zv. práva osobnosti nespadá ostatek do oboru norem soukromoprávních, nýbrž do oboru práva veřejného, ponejvíce práva trestního.«

S kategorií práv na statcích nehmotných v relativně širokém pojetí souhlasí Filsch (Občanské právo. Část všeob.) čís. 127, užívaje pro jejich označení názvu »práva immateriální,« avšak registruje také název jejich jakožto práv »individuálních.«

Přihlédneme-li arci k jednotlivým případům této kategorie práv, seznáváme, že nevykazují vesměs jednotný, homogenní ráz. Nesporně jsou tam práva, při nichž lze mluviti o právním panství nad jistým objektem nehmotným (tak jest tomu při právu autorském, patentním, vzorkovém, ano do jisté míry i známkovém), ale jsou tam též případy, kde konstrukce nehmotného objektu práva působí značné obtíže a kde seznáváme, že spíše tu stojíme před úkazem práv sice absolutních, ale bez vnějšího objektu. Sem náleží na př. právo firmy a právo jména.

K tomu pak přistupuje, že rozvojem života kulturního, hospodářského a sociálního vždy více se hlásí potřeba soukromoprávní ochrany statků, jež nemají vůbec

zevnějšího substrátu tak konkretního, že by se hodil k tomu, bychom ho prohlásiti mohli za předmět určitou osobou ovládaný, a právo samo tudíž za právní panství k objektu tomu.

To jest cesta, kterou se došlo v pravovědě k uznání zvláštní kategorie práv osobnostních čili individuálních ve smyslu novém, odchylném od onoho, v němž užíváno slova toho synonymně s názvem »práva na statcích nehmotných.«

Zajímavo jest při tom, že východiskem k uznání oněch práv ryze »individuálních« v novém smyslu čili »osobnostních,« — práv to, při nichž abstrahujeme od konkretního předmětu, tedy v tom smyslu práv bezobjektních, — byla potřeba uznati ochranu soukromoprávní ve vztazích kupících se kolem předmětu hmotného tak konkretního, jaký vůbec jen existovati může, předmětu to našeho denního, ba našeho trvalého co nejbližšího ovládání, a přece předmětu, kde se právníku příčí applikovati naň normy obecné, zejména též institut práva vlastnického: J e s t t o n a š e v l a s t n í t ě l o. V tom směru možno dovolati se již právníků římských. V Digestech (l. 13 pr. Ad legem Aquiliam 9, 2.) uveden Ulpianův výrok: »Nemo membrorum suorum dominus esse videtur«; názor to, jehož důsledkem nepřipouštěla se proti tomu, kdo poranil člověka (svobodného), žaloba pro porušení práva vlastnického (actio negatoria), nýbrž žaloba ex delicto, totiž actio legis Aquiliae, a to nikoli v přímém použití, nýbrž jen jako utilis, resp. actio injuriarum.[1]) A toto stanovisko římských právníků, které svědčí o obdivuhodném jejich právním citu a taktu, proniká také v moderním životě právním, osvědčujíc se v něm — pokud se nedostává positivní úpravy otázek těchto — rozpaky a pochybnostmi vůči případům nikterak příliš vzácným, v nichž jde o právní disposici lidským tělem.

Jakožto příklady toho druhu v plný problem zasahující uvésti lze právní jednání mající za bezprostřední předmět disposici tělem resp. jeho součástkami: náleží sem poměrně

[1]) Viz: H e y r o v s k ý, Dějiny a systém soukr. práva řím., (3. vyd.), str. 323, 831, V a n č u r a, Úvod do studia soukr. práva řím. Str. 76, 360.

častý případ prodeje vlasů ať ustřižených ať ještě rostoucích (otázka o možnosti žaloby, rozsudku, exekuce?), dále prodej vlastního těla pro případ smrti k obdukci, odkaz vlastní mrtvoly resp. kostry,[2]) prodej, odkaz, darování amputované součásti těla pro vědecké účely, pro demonstrování, pro sbírku pro panoptikum. Těsně souvisí dále i případy prodeje nebo vůbec věnování mrtvoly se strany dědiců k účelům podobným, případy to, v nichž proniká zvláště ještě otázka, pokud ochrana zájmů ryze osobnostních přetrvává osobnost lidskou samu, jakož i, kdo by byl legitimován uplatniti ochranu tu proti dědicům.

Zvláště choulostivým zájmovým konfliktem vyznačuje se další skupina případů, kde se uplatněním zájmů o sobě nesporných zasahuje nutkavě v integritu lidského těla. Představme si, že někdo, ať nedopatřením ať mala fide (zloděj), *polkne vzácný drahokam* nebo přímo šperk, jehož objem a tvar to dopouští. Bude lze věc vindikovati? a s jakými důsledky? Bude možno donutiti držitele, by strpěl zasažení ve svou tělesnou integritu za účelem opětného získání věci? Bude lze ho donutiti ku vzetí vomitivního prostředku nebo k vyčerpání žaludku nebo dokonce k operaci? Bude ho lze donutiti aspoň k tomu, by podrobil se kontrole co do odchodu cizího tělesa z jeho útrob? Případem blízkým jest, dá-li si zloděj ze zlata jím ukradeného zasaditi pevný, nikoli jen pohyblivý, zlatý chrup. Rei vindikace, exekuce?

A zase ještě další se přidružují případy, jež vynořily se v právním životě již za války balkánské a ve větším ještě rozsahu arci za války světové. Šlo zde totiž o právo k ručnicové kouli raněnému vojínu operativně extrahované. Jsou to ovšem drobnůstky a není mi znám případ, že došlo k rozhodování soudnímu, ale v časopisech právnických bylo o konfliktech toho druhu referováno. Vzcházela tu kolise zájmů jednak lékaře, který provedl operaci a chtěl si projektil podržeti ze zájmu lékařského se zřetelem ke vztahu jeho formy k poranění, dále vojenských odborníků ze zájmu pro účinnost střely po stránce ryze vojenské, a posléze raně-

[2]) Vypravuje se, že před léty v Praze starý věrný sluha anatomického ústavu učinil odkaz toho způsobu, chtěje i po smrti sloužiti lékařskému vyučování.

ného, jenž chtěl si podržeti projektil jako vzpomínku osobně proň dojímavou. Arci mohla by koule pro svou zvláštnost míti i majetkovou hodnotu jako objekt sběratelský.

Opakujme si, že jde tu o drobnůstky, — avšak co kříží se tu právních otázek! Komu náleží extrahovaný projektil? Laik bude as ochoten říci, že raněnému. Právník se arci hned otáže: Proč? Jak a čím ho nabyl? Zajisté jen s přídechem humoru, právě v takovýchto případech ovšem nemístného, odpovědělo by se, že raněný střelu »dostal« — arci podivná to »tradice« a »causa traditionis«! Přivádí to však k další otázce, či vlastnictvím byl projektil vůbec původně; nepřátelského vojína či, lépe, státu? Stal se snad výstřelem res nullius? Lze raněného pokládati za okkupanta, či snad lékaře, jenž provedl extrakci koule?

Tyto a podobné případy dosvědčují, že i drobný denní život chová problémy, při nichž s běžnými, obecnými normami nevystačíme. Zde vesměs jde o otázky zasahování do okruhu, který pociťujeme jako ryze osobní okruh tělesné integrity resp. svobody, — otázky to přihrocující se přímo v problem soukromého práva na vlastní tělesnou integritu a svobodu.

V tom směru není pak nejmenší pochyby, že osobní či, lépe řečeno, osobnostní, individuální okruh zájmový, na který tu narážíme, vyžaduje a zaslouží slušného zřetele a právní ochrany, alespoň dojista v určité míře, pokud nejsou zájmy tyto vyváženy cizími zájmy důležitějšími, cennějšími, vyššími. V jakém rozsahu, resp. v jaké míře jest tento okruh zájmový uznati, jest arci otázkou legislativní politiky, úkolem zákonodárce.

Tento osobnostní okruh zájmový jest ještě i v jiných svých stránkách než-li v tělesné integritě a svobodě vydán nepovolanému zásahu, porušení se strany osob třetích. Takovouto stránkou jest zejména zevnější dojem resp. zevnější vzhled člověka, čili, jak se obyčejně říká, vlastní jeho obraz. Mluví-li se o porušení nebo o zásahu v tuto stránku, nemíní se tím fysická defigurace člověka (tento případ náleží pod hledisko porušení tělesné integrity), nýbrž nepovolané prostředečné zasažení v zevnější dojem, jakým člověk pů-

sobí na své okolí, — zasažení to, které může se po případě citelně dotknouti jeho zájmů, někdy i majetkových, ale zejména zájmu jeho pověsti a cti. Státi se tak může zvláště zobrazením jednak špatným, jednak třebas i zdařilým, ale znázorňujícím zobrazenou osobu za okolností nebo v situaci, jež by ji mohla uvésti v nevážnost, posměch nebo opovržení; mohlo by se to však státi i tím, že se obrazem o sobě naprosto zdařilým a i obsahově nezávadným disponuje způsobem dotýkajícím se zájmů zmíněných; náleží sem na př. uveřejnění nebo vyložení podobizny ve společnosti podobizen necudných, mezi portréty zločinců a pod.; nebo jde posléze o nepovolané uveřejnění podobizny zhotovené jen pro okruh důvěrný, domácí, podobizny intimní, jež se svým rázem nehodí na veřejnost, ač sama ničeho závadného neobsahuje: tu dotýká se disposice taková po případě velmi citelným způsobem důvěrnostního okruhu osoby zobrazené, oné sféry intimity, jež nemá býti beze svolení jejího vydávána na pospas veřejnosti.

Tím docházíme k dalším stránkám individuální, osobnostní sféry, které zajisté v určité míře zasluhují právní ochrany: totiž v l a s t n í o b r a z a o k r u h d ů v ě r n o s t n í, které jsou spolu nejdůležitějšími styčnými body tohoto oboru právního s oborem práva autorského.

Pro úpravu oboru tohoto vchází nejprve otázka, zda-li již v obecných normách, tedy ve právu občanském, shledati lze podklad pro ochranu osobnostních zájmů, o nichž jednáno. Starší škola historická dávala tu odpověď zápornou (representant Unger). A přece jsou již v občanském zákoníku normy v tom směru velmi zřetelné, kterým však arci se strany těch, kdož práv takových neuznávali, byl aktuální význam vůbec upírán, — totiž ustanovení §§ 16 a 17 obč. zák. Nejsou to jediné normy zákona občanského, dané k ochraně zájmů ryze osobnostních; náležejíť sem dále také §§ 43, 1295, odst. 2, 1330, 1339, avšak za obecnou sedes materiae, za jakous clausula generalis pokládati jest cit. §§ 16 a 17.

Z přípravných prací vyplývá totiž zřetelně,[3]) že nešlo

[3]) Bližší odůvodnění podal jsem v referátu, uveřejněném v »Zeitschrift f. d. ges. Handelsrecht«, sv. 72. (1912), str. 557—566 o práci E.

tu jen o nějaký výrok akademický, o theoretickou větu jako výron přirozeně právního nazírání redaktorů, nýbrž přímo o disponující předpis, ovšem předpis rámcový, jehož meritorní obsah určen jest positivně v § 16 (schon durch die Vernunft selbst einleuchtend), negativně v § 17 obmezením rázu zákonného. Positivní ono vytčení dovoluje výklad, že jde tu o přiznání svobody a integrity každému člověku, a to v takové míře, která již z povahy věci vyplývá, kterou lze totiž již nepředpojatým uvážením přítomné skutkové situace stanoviti, totiž v míře představující z hlediska dočasných poměrů kulturních, hospodářských a společenských minimum integrity a svobody pro lidskou existenci nutné. Ustanovení §§16 a 17 jsou tudíž jakožto normy všeobecného rázu též společnou bází pro určitá jednotlivá oprávnění uznaná zvláštními předpisy jakožto speciální případy ochrany osobnostní, i dovolují nám pojímati osobnostní právo jako právo jednotné, jež arci v některých svých applikacích doznává ještě i úpravy zvláštní.

A takovou zvláštní úpravu ochrany osobnostních práv shledáváme též v zákoně o právu autorském. Tím nemíníme však normy o ochraně práva autorského vůbec, ačkoli též tyto mohou in concreto sloužiti ochraně zájmů ryze individuálních, nýbrž míníme tím speciální normy v zákoně autorském obsažené přímo směřující k ochraně zájmů individuálních. Jsou to z platného zákona jednak § 13 uznávající v jisté míře právo k vlastnímu obrazu, jednak § 24 čís. 2 vyhrazující pisateli dopisů, resp. jeho dědicům právo zabrániti vydání sbírky dopisů. Pendant k těmto dvěma normám obsahuje osnova čsl. autorského zákona v ustanovení § 15 odst. 3. a § 31 čís. 7 a contrario, kteréžto normy jest nám vzíti v úvahu.[4])

Adlera o osobnostních právech v Památníku (Festschrift) ku stoletému výročí obč. zákona; v referátu vzat spolu zřetel ku příspěvku Mauczkově v témže Památníku, a ku dřívější velmi pozoruhodné práci Zollově v »Czasopismo prawnicze i ekonomiczne«, sv. IV. (1903).

[4]) § 15, odst. 3. osnovy zní: »U fotografických podobizen lze vykonávati výhradná oprávnění podle § 42, odst. 1. vždy jen se svolením zobrazené osoby; vyňaty jsou fotografické podobizny, zhotovené k veřejným, úředním anebo vzdělavacím účelům. Zemřela-li zobrazená osoba, jest třeba do pěti let po její smrti svolení pozůstalého manžela a dětí, a není-li jich, rodičů. Toho není třeba, jde-li o osobu veřejně pů-

I. Co se týče nejprve úpravy práva k vlastnímu obrazu jednak podle platného zákona jednak podle osnovy, konstatovati jest shodu v tom, že v obou jde pouze o portrét fotografický a v obou případech záleží ochrana v požadavku svolení osoby zobrazené, resp. jistých osob jí blízkých k výkonu autorského práva. Arci však důsledkem širšího obsahu fotografického práva původského podle osnovy rozšiřuje se in effectu také dosah ochrany propůjčené portretovanému. Autorské právo fotografické zahrnuje totiž podle § 42 osnovy vedle oprávnění již nyní v § 40 fotografu vyhrazených též ještě rozmnožování i nefotografické nápodobení, veřejné vystavování a veřejné předvádění mechanickými neb optickými zařízeními.

Pokud se týče oprávněných subjektů, jest rozdíl v tom, že platné právo uznává za oprávněné osobu zobrazenou a její dědice, a to bez časového obmezení, kdežto osnova přiznává právo to osobě zobrazené, po její pak smrti, arci však jen po 5 let, manželi a dětem a, není-li jich, rodičům.

Měrou značně rozsáhlejší než právo platné připouští osnova výjimky, jakési zákonné licence, z tohoto individuálního práva k vlastnímu obrazu, a to:

a) Kdežto nyní jsou vyňaty z práva k vlastnímu obrazu pouze fotografické podobizny k účelům úředním, formulována jest tato výjimka v osnově šíře: přistupují k tomu totiž též podobizny k účelům veřejným a vzdělavacím.

b) Nad to pak vylučují se z práva k vlastnímu obrazu ještě tyto případy podobizen:

aa) podobizny osoby veřejně působivší,

bb) podobizny ze současných dějin,

cc) podobizny, jež nebyly zhotoveny na zakázku a jichž uveřejnění slouží vyšším uměleckým zájmům.

Arci se tyto tři výjimky z práva k vlastnímu obrazu seslabují výhradou v opačném směru, že uveřejniti podobizny jest i v těchto případech vyloučeno, dotýká-li se to oprávněných zájmů výše dotčených příbuzných.

---

sobivší neb o podobizny ze současných dějin, anebo o takové, jež nebyly zhotoveny na zakázku a jichž uveřejnění slouží vyšším uměleckým zájmům. Je uveřejniti jest však vyloučeno, dotýká-li se to oprávněných zájmů těchto příbuzných anebo bylo-li jimi důvodně zapověděno uveřejnění«. — Znění § 31, čís. 7. osnovy uvádím níže v textu pod č. 2.

K těmto ustanovením osnovy (§ 15 odst. 3) uvádí se v motivech vládní předlohy, že byla navržena po vzoru německém. Ovšem rozdíly jsou přes to velmi značné, a sice zejména v tom, že německý zákon z r. 1907 uznává v § 22 právo k vlastnímu obrazu vůbec při portrétech, tedy i uměleckých výtvarných, dále že týká se právo to pouze výhradného práva k rozšiřování a veřejnému vystavování, a svolení pokládá se za udělené, když zobrazený dostal za to, že se dal zobraziti, odměnu. Právo k vlastnímu obrazu trvá po smrti osoby zobrazené ještě po deset let.

Také co do výjimek výše dotčených jsou tu rozdíly značné: Německý zákon (§ 23) neuvádí výjimky podobizen osob veřejně působivších, za to však zná ještě tyto licence: Obrazy krajin nebo jiných místností, v nichž uvedeny osoby jen jako přídavek (Beiwerk), dále obrazy shromáždění, průvodů a podobných příběhů, jichžto se zobrazené osoby účastnily. Obmezení výjimek těchto vyslovuje výhrada § 24 odst. 2, že vyloučeno jest rozšiřování anebo vystavování, jimž by porušen byl oprávněný zájem zobrazené osoby nebo, když zemřela, jejích příslušníků.

V § 24 stanoví se ještě licence pro podobizny (i nefotografické) k účelům konání práva (Rechtspflege) a veřejné bezpečnosti.

Přistoupíme-li ke kritice předpisu § 15 odst. 3 naší osnovy, vzniká nejprve otázka, zdali by se nedoporučovalo uznati právo k vlastnímu obrazu i při portrétech nefotografických. Názory se tu zajisté mohou rozcházeti. Na rozdíl od svého stanoviska dříve (srov. Právník 1921, str. 202 násl.) zastávaného pokládám po bližší úvaze za přiměřeno následovati německého zákona v rozšíření práva toho; nemyslím, že by umělcům portretistům vzešla z toho újma, ježto tvorba umělecká nalézá ochrany v osnově naší licencí výše pod lit. b), cc) vytčenou.

Za příliš krátkou shledávám lhůtu 5 let, po kterou po smrti zobrazené osoby trvá právo k vlastnímu obrazu v rukou osob jí blízkých. Tyto osoby dlužno pokládati za legitimovány k výkonu práva toho nejen pro individuální zájmy s hlediska nebožtíka, nýbrž i pro individuální zájmy vlastní, i doporučuji tudíž prodloužení té lhůty, ne-li vůbec pro celý

život osob těch (podle nynějšího § 13 jest to pro celý život dědiců), tož aspoň na dobu delší, při nejmenším jako v Německu na lhůtu desítiletou.

Jistých pozměn jest dále zapotřebí, jak za to mám, co do zákonných licencí právo k vlastnímu obrazu obmezujících, resp. prolamujících. Co do licence ve prospěch podobizen k účelům veřejným, úředním anebo vzdělavacím doporučuji obmezení na účely úřední. Pojem účelu »veřejného« a »vzdělavacího« jest příliš neurčitým, širokým a proto nebezpečným. Nutkavé zájmy veřejné a vzdělavací mohou zajisté poměrně snadno dojíti ochrany pod hlediskem účelu úředního tím, že se intervence úřední v tom směru vymůže. Německý zákon má výhradu ještě užší, vytýkaje jen určité účely úřední.

Licence stran osob »veřejně působivších« jest příliš širokou. O kom lze říci, že působí veřejně? Skoro bychom mohli položiti otázku, o kom toho nelze říci? V širším smyslu by sem náležel nejen každý veřejný úředník, nýbrž i člen politických spolků, klubů, organisovaný člen stran, účastník veřejných schůzí. Při tom by pak podle přesného znění (»působivší«) nebylo ani potřebí, aby to bylo působení přítomné, dostačilo by i působení v minulosti. Všechny takovéto osoby by tudíž neměly práva k vlastnímu obrazu, alespoň by mohl tento názor býti zastáván.

Za dostatečnou a přiměřenou lze pokládati licenci pro podobizny ze současných dějin, bude-li obrat ten pojímán, jako v právu německém, ve smyslu dějin nejen politických, nýbrž i hospodářských, sociálních a kulturních.

Ostatně ještě další licenci německého práva doporučuje se přijmouti, totiž volnost podobizen osob účastných ve shromážděních, průvodech a jiných veřejných příbězích. Jinak byla by volnost fotografovati resp. šířiti obrazy takových veřejných scen příliš ochromena.

Obmezení výjimek těchto šetřením odůvodněných[5])

[5]) V osnově mluví se o zájmech »oprávněných«, podobně jako v německém zákoně; slovo to však svádí k tomu, že by se požadoval průkaz zájmu již požívajícího právní ochrany. Jest však spíše na místě vložiti tu na soudce, aby ocenil váhu zájmu, o nějž jde, a event. důsledky jeho porušení v konkrétním případě. Tomu odpovídá lépe attribut: »odůvodněný«.

zájmů účastníků jest zajisté na místě, ale není nijaké příčiny obmeziti zřetel ten, jak osnova činí, na období po smrti zobrazené osoby a na zájmy příbuzných jejích (čímž se patrně míní také manžel, de jure arci mezi příbuzné nenáležející). I dlužno touž ochranu poskytnouti zobrazené osobě tím spíše. Mimo to jest výhrada potud příliš úzká, že vyjímá jen uveřejnění, tedy dovoluje fotografie, o něž jde, i kdyby se dotýkaly odůvodněných zájmů účastníků, rozšiřovati.

Ostatně také licenci na ochranu vyšších zájmů uměleckých (výše lit. cc) doporučuje se vztáhnouti též na rozšiřování podobizen.

Se změnami tuto navrženými zněl by tudíž předpis § 15 odst. 3 osnovy takto:

»U podobizen lze vykonávati výhradná oprávnění podle §§ 37 a 42 odst. 1 jen se svolením zobrazené osoby, po její smrti pak do desíti let jen se svolením pozůstalého manžela a dětí a, není-li těchto osob, její rodičů. Vyňaty jsou podobizny k účelům úředním, dále podobizny ze současných dějin, obrazy shromáždění průvodu a jiných veřejných příběhů, kterých osoba zobrazená byla účastna, jakož i podobizny, jež nebyly zhotoveny na zakázku a jichžto uveřejnění nebo rozšíření slouží vyšším uměleckým zájmům. Avšak i v těchto vyňatých případech jest přiměřeně šetřiti odůvodněných osobnostních zájmů zobrazeného, po případě výše jmenovaných osob jemu blízkých.«

2. Co se dotýče osobnostního práva na ochranu důvěrnostního neb útajného okruhu (Recht der Geheimsphäre, right of privacy), náleží sem z platného práva, jak výše citováno, § 24 čís 2), podle něhož má býti pokládáno za vsáhnutí do práva původského také »vydání sbírky listů bez přivolení původce listů nebo jeho dědiců«. Původci listů propůjčuje se zde tudíž ochrana taková, jaké požívá právo autorské, bez rozdílu, zda-li dopis se karakterisuje jako dílo literární čili nic; ovšem propůjčuje se mu ochrana ta jen proti nepovolanému vydání sbírky dopisů. Naproti tomu není pisatel listu chráněn proti uveřejnění dopisu jednotlivého, leč že jde o dopis mající ráz díla literárního a požívající tudíž pravidelné ochrany autorskoprávní. O denících a

jiných záznamech se platný zákon autorský vůbec nezmiňuje.

Osnova dotýká se dopisů a deníků jakož i »jiných soukromých záznamů neurčených pro tisk« v § 4 čís. 1, uvádějíc je v exemplifikaci chráněných děl literarních (arg. slova: »jakož i jinaká slovesná díla z oboru literatury«). I nejsou tím tudíž zahrnuty dopisy, deníky a jiné pro tisk neurčené záznamy, nemají-li rázu literárního, tedy právě případy pro naši otázku praktické. Pouze v § 31 uvádí se mezi licencemi z původského práva literárního pod čís. 7, že neporušuje autorského práva, »kdo vydá dopis nebo sbírku dopisů ve prospěchu veřejném nebo z důvodů zřejmě vyvažujících zájem původcův aneb oprávněných osob.«

Z tohoto ustanovení § 31 čís. 7 bylo by tedy na snadě argumentum a contrario, že jest porušením autorského práva, když se vydá dopis nebo sbírka dopisů bez podmínek tam udaných. I došlo by se argumentací touto k ochraně důvěrnostního okruhu, aspoň pokud jde o dopisy. Vůči tomu jest však uvésti dvojí: Jednak zmíněné výše argumentum není zcela nepochybné, jednak i když se argument ten připustí, není tím ještě nikterak získána ochrana, o niž jde, v žádoucím rozsahu: Osnova tu jedná pouze o dopisech, nikoli však o jiných záznamech důvěrnostních, a mimo to, pokud jde o osoby zemřelé, zůstavila by se tato ochrana pouze jejich dědicům; jsou však zajisté případy, kde mají osoby pisateli blízké zapotřebí — ať z hlediska individuálních zájmů zesnulého, ať z hlediska individuálních zájmů vlastních — ochrany proti samotným dědicům.

I doporučuje se tudíž poskytnutí této ochrany ustanovením zvláštním, kterým se osobám již v § 15 za subjekt individuálního práva uznaným propůjčí také tato — svou formou i obsahem autorská — ochrana ryze individuálních zájmu v příčině spisů, jichžto uveřejnění nebo rozšíření by porušilo důvěrnostní sféru pisatele nebo osob jemu blízkých. Výhradu uvedenou v § 31 čís. 7 ve prospěch zájmu veřejného, resp. zájmů vůbec vyvažujících súčastněné zájmy individuální dlužno arci podržeti.

V tom směru opakují tudíž s malou pozměnou návrh

speciálního předpisu učiněný svého času v »Právníku« 1921 str. 266, jak následuje:

»Ochrany práva původského požívá též původce neliterárního dopisu, jakož i deníku a jiných důvěrnostních záznamů proti nepovolanému jich uveřejnění, rozmnožení a odbytu. Po smrti původcově přísluší právo to po dobu zákonnou (§ 44) pozůstalému manželi a dětem, není-li pak těchto osob, jeho rodičům. Dovoleným jest vydání dopisů nebo sbírky dopisů, jež děje se buď ve prospěchu veřejném nebo z důvodů zřejmě vyvažujících zájem původcův nebo zmíněných osob oprávněných.«

Československé zastupitelské úřady v cizině a jazykový zákon.

JUDr. MICHAEL HLAVIČKA.

Podle ustanovení § 1 jazykového zákona jest jazyk československý státním, oficielním jazykem republiky Československé. Jest zejména jazykem, v němž s výhradou toho, co jest ustanoveno v §§ 2 a 5 jazykového zákona, a s výjimkou toho, co bude podle § 6 téhož zákona ustanoveno pro Podkarpatskou Rus, děje se úřadování všech soudů, úřadů, ústavů, podniků a orgánů republiky.

Podle § 1 jazykového zákona jest tudíž zásadou, že všechna podání, řízená na státní úřady, mají se díti státním, officielním jazykem československým, a že v témž jazyce mají tato podání býti vyřizována. Aby bylo lze v těchto případech použíti některého menšinového jazyka, jest zpravidla nutno, aby byly dány a prokázány podmínky, jež pro použití takového jazyka stanoví § 2 jazykového zákona.

Výjimky ze zásady, vyslovené v § 1 jaz. zákona, které zná § 2 cit. zákona, předpokládají celkem dvě podmínky:

1. že jde o soud, úřad neb orgán republiky Československé, jehož působnost vztahuje se na okres soudní, v němž podle posledního soupisu lidu obývá alespoň 20% státních občanů téhož, však jiného jazyka než československého;